

de lijnen in het hexagram

Lijnen: een proces of een plaats.

De zes lijnen van het hexagram zijn te lezen als:

1. tijdseenheden: processtappen, levensfasen, etc. en als
2. eenheden in ruimte, plaats, positie: in het gezin, in de samenleving, in organisaties.

De onderste en de bovenste lijn nemen een aparte positie in.

- Zie je de lijnen *als proces*, dan staan de 1^e en 6^e lijn *buiten de tijd*.

De onderste lijn is dan vaak moeilijk te begrijpen. Het proces is daar nog niet echt begonnen, er is nog weinig of niets van te zien (conceptie bij de zwangerschap, kiem in de grond in de winter, de dag voor je met een nieuwe baan begint).

De bovenste lijn geeft de situatie weer van een proces dat voorbij is, al dan niet geheel afgerond, maar wel voorbij, over en uit.

- Zie je de lijnen *als posities* dan geven de 1^e en de 6^e lijn *de onveranderlijke continuïteit* aan.

Op de 1^e lijn staat het volk, de massa; die zal er altijd zijn. Op de 6^e lijn staan de wijzen, de allerhoogste toezichhouders die zich bezighouden met de toepassing van de universele en tijdloze waarden en wetten in de natuur en van de mensheid.

De tweede, derde, vierde en vijfde lijn geven de fasen aan in een proces, de bewegingen en krachten in de veranderingen bij een ontwikkeling. Daar maak je dus gemakkelijk vertalingen naar levensfasen, psychologische ontwikkeling, en naar stappen in een organisch groei-proces.

De zes lijnen geven ook vaak de lagere en hogere posities aan in een hiërarchie. Daarmee maak je vertalingen naar de samenleving, naar organisaties, naar het gezin, en ook naar de 'hogere en lagere' delen van het menselijk lichaam, van de voeten tot aan het hoofd.

In oorsprong heeft de betekenis van de plaatsen van de lijnen binnen het hexagram een specifieke betekenis die ontleend is aan Chinese staatsstructuur.

In onderstaande tekst zijn de voorbeelden genomen van de uitzonderingslijnen (één yang bij 5 yin-lijnen en één yin bij 5 yanglijnen) omdat de betekenis van een uitzonderingslijn bij uitstek wordt bepaald door zijn plaats binnen het hexagram; daarin zijn overigens zoals steeds diverse uitzonderingen....

Wanneer op de onderste plaats een yanglijn staat, heet dit '**correct**'.

Yanglijnen zijn correct op de oneven plaatsen: 1, 3 en 5. Op de andere plaatsen zijn zij niet-correct.

Yin-lijnen zijn correct op de even plaatsen: 2, 4 en 6. Op de plaatsen 1, 3 en 5 zijn yinlijnen niet correct.

Een lijn is '**centraal**' als hij middenin een trigram staat, dat zijn dus de 2^e en de 5^e lijn van het hexagram.

Een yinlijn op de 2^e plaats en een yanglijn op de 5^e plaats heet daarom: '**centraal en correct**'.

1^e lijn - De lijn van het onbewuste; staat buiten de tijd

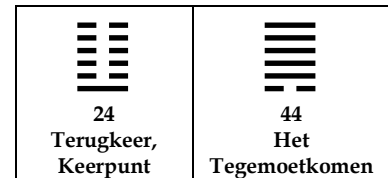
De onderste, eerste lijn geeft de plaats aan van het volk. In het Grote Commentaar wordt deze plaats de *wortel van de boom* genoemd. Analoog daaraan heet de zesde lijn *de kroon van de boom*. Het gaat bij deze eerste lijn bijna steeds om individuele kwesties in een proces dat nog maar nauwelijks gestart is.

De hexagrammen **24 - De Terugkeer** en **44 - Het Tegemoetkomen** duiden beide op praktische en typisch menselijke situaties.

Bij 24.1 (yang (correct) onderaan vijf yinlijnen) wordt gezegd: *Keer tijdig terug voor je te ver gaat, feitelijk dan wel in gedachten. Je voelt heel goed aan wat wel en niet goed is, en waar de grens ligt.*

Je neemt dus direct actie (onderste lijn is yang temidden van vijf yinlijnen), voordat je met een onjuiste koers te ver door gaat, en je keert terug op het juiste spoor: geen probleem.

Bij 44.1 (yin, niet correct) wordt gezegd: *Maak direct ommekeer en grijp resoluut in als je iets tegen komt dat niet deugt; laat je het nu op zijn beloop dan krijg je later veel grotere problemen.* ("Remmen met een metalen remblok": grondig ingrijpen) Hier is de onderste lijn yin: je bent geneigd niets te ondernemen, maar wanneer iets dat niet-OK is de gelegenheid krijgt om toch door te groeien, heb je op termijn een probleem. Dus direct optreden, ingrijpen, omdraaien.

2^e lijn - De lijn van de discipline

De plaats daarboven, de 2^e lijn, is die van de locale ambtenaar. Deze positie heeft een centrale plaats in het onderste trigram. Dat werkt meestal gunstig uit want deze plaats 'kan het midden houden'. De gunstige betekenis van deze lijn houdt ook verband met de harmonische relatie die deze lijn vaak heeft met de vijfde lijn, de 'koningsplaats' in het hexagram.

Bij hexagram 7 - **Het Leger** werkt de 2^e lijn (yang in een verder yin hexagram) gunstig uit.

Bij 7.2 wordt gezegd: *Je bent de leider, je kreeg het volle vertrouwen van de koning; je gezag steunt vooral op je goede contact met degenen aan wie je leiding geeft.* Positief!

Bij hexagram 13 - **Gemeenschap met Mensen** is de 2^e lijn juist niet gunstig; hier is het een 'negatieve' yinlijn temidden van 5 positieve yanglijnen. Bij 13.2 wordt gezegd: *Je wordt al snel gedreven door eigenbelang; zet dit uit je hoofd, het past je niet, er komt schaamte van. Zorg dat alles wat je doet het daglicht kan verdragen.*

De tweede lijn is vaak gunstig; hij is centraal, en indien yin, ook nog correct. Je hebt overzicht en beïnvloedingsmogelijkheden over het primaire proces; je begint net, dus je fouten zijn nog niet ernstig, en omdat je beginner bent zullen ze je niet zwaar worden aangerekend.

3^e lijn - De lijn van het Ego, de ambities; hij staat op het punt om naar buiten te gaan.

De derde lijn duidt op een overgangssituatie. Hier is een individu zoals bijvoorbeeld een student, bezig zijn persoonlijke ambities gestalte te geven. Hij staat op het punt een hem onbekende wereld (buiten: het bovenste trigram) te betreden.

Han Boering schrijft over deze lijn:

"Deze plaats heeft een nadere uitleg nodig. Het Chinese keizerrijk kende een uitgebreid ambtenarenapparaat. Wie daarvan deel uitmaakte was verzekerd van een goed leven in hoge welstand; zijn hele familie profiteerde daar dan van mee. De toelating bestond uit keizerlijke examens die eens in de drie jaar

konden worden afgelegd. Studenten werden getoetst op de kennis van de Vijf Chinese Klassieken waaronder het Boek der Veranderingen; zij moesten de boeken kunnen interpreteren en soms uit het hoofd kunnen opzeggen.

Er waren examens in meerdere fasen en op drie niveaus. Het eerste examen gaf toegang tot lokaal bestuur als plaatselijk beambte; wie slaagde heette 'de aanbevolen man'. Het tweede niveau gaf toegang tot het regionaal bestuur; dit gaf de titel 'het bloeiende talent'. Het hoogste niveau bracht je in de kringen van het hof met de titel van 'de toetredende geleerde'.

Weliswaar mocht iedereen aan de examens deelnemen maar de kosten voor deelname waren buitensporig hoog; het kwam regelmatig voor dat het hele familiekapitaal in een student werd geïnvesteerd. Bovendien was de kans van slagen buitengewoon laag; voor het laagste niveau slaagden niet meer dan 1 op de 200 kandidaten. Voor de hogere examens gold bovendien dat niet slagen een groot gezichtsverlies betekende, niet zelden gevolgd door zelfmoord. Bij het hoogste niveau was de keizer persoonlijk aanwezig, en wie daar op knoeien werd betrapt zette feitelijk zijn leven op het spel."

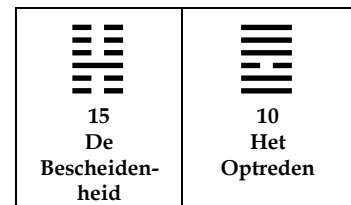
De overgangsposities van de derde lijn staan op de grens van het onderste naar het bovenste trigram en dus op de grens van binnen en buiten, en op de grens van lager naar hoger. Deze plaats gaat nauwelijks relaties aan met andere plaatsen: de student zit geïsoleerd in zijn examen.

De hexagrammen zijn: **15 - De Bescheidenheid** en **10 - Het Optreden**.

Bij 15.3 (yang (correct) temidden van vijf yinlijnen) wordt gezegd: *Met je prestaties verwerf je je een goede naam; laat je daardoor niet verblinden. Blijf bescheiden, breng je taak ten einde; dit is het ware meesterschap.* Dus: schiet niet door in je enthousiasme, toom je in, blijf 'gewoon', wees voorzichtig. Behoud je rust en houd al je aandacht bij je werk.

Bij 10.3 (yin (niet correct) temidden van vijf yang-lijnen) wordt gezegd: *Je meent dat je hier iets kunt doen, maar dat is onjuist, je mist visie, je hebt nog gebreken. Onthoud je van elke actie tenzij dat van hogerhand gevraagd wordt.* Dus: rustig-aan; yang past niet bij diplomatiek optreden.

De betekenis van de derde lijn is vaak: je staat op het punt naar buiten te gaan; kijk dus goed uit, je betreedt zeer waarschijnlijk een voor jou totaal nieuw en onbekend terrein.

4^e lijn - Riskante plaats: je bent nu buiten

De vierde lijn is de positie van de minister, een eervolle plaats, maar tegelijk niet zonder gevaar. Want wie zo dicht genaderd is tot de Zoon des Hemels zoals de keizer werd genoemd, kan gemakkelijk diens toorn opwekken. En dan is verbanning of zelfs de doodstraf niet ongewoon. Daarom wordt bij de vierde lijn vaak gemaand tot voorzichtigheid.

De hexagrammen zijn: **16 - De Geestdrift** en **9 - De Temmende Macht van het Kleine**. Deze lijnen roepen beide op om vooral je zelfvertrouwen te koesteren: je kunt het!

Bij 16.4 (yang (niet correct) temidden van vijf yinlijnen) wordt gezegd: *Je ideeën zijn uitstekend, je plannen zullen lukken. Accepteer eventuele onzekerheid; die zal verdwijnen.*

De I-Tjing steekt je hier een hart onder de riem: trek je van je onzekerheid niet te veel aan; het zit goed met je, vertrouw daar maar op.

Bij 9.4 (yin (correct) wordt in feite hetzelfde gezegd: *Je denkt misschien dat je deze enorme klus niet aan kunt. Maar laat je niet imponeren; let niet op wat je bedreigt maar op wat je steunt. Faalangst is niet nodig.*

De vierde lijn is nogal eens de lijn die je adviseert je niet te laten blokkeren door faalangst.

5^e lijn - De lijn van de ethiek

De vijfde positie is de koningspositie; deze lijn staat centraal in het bovenste trigram; hij is op enkele uitzonderingen na steeds gunstig. In 51 van de 64 hexagrammen is de lijn op deze plek de heer van het teken. Dat houdt in dat met deze lijn de betekenis of de kwaliteit van het hexagram in verhoogde vorm, met extra nadruk, wordt weergegeven.

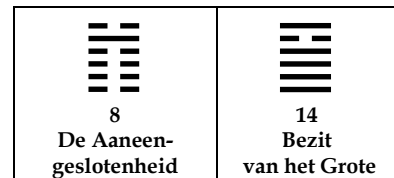
De hexagrammen zijn: **8 - De Aaneengeslotenheid** en **14 - Het bezit van het Grote**.

Bij 8.5 (yang, correct) wordt gezegd: *Hier kun je je ideeën openlijk bekend maken; imponeer anderen niet en dring je niet op, de kwaliteit van je ideeën spreekt voor zichzelf.*

Bij 14.5 (yin, niet correct) wordt gezegd: *Met vriendelijkheid en waardigheid ben je overtuigend genoeg, de mensen vertrouwen je vanzelf.*

Beide lijnen voorspellen een gunstige loop der gebeurtenissen.

Net als bij de tweede lijn wordt ernaar verwezen dat de lijn 'centraal', 'in het midden' of 'het centrum' is.

6^e lijn - De lijn van de essentie

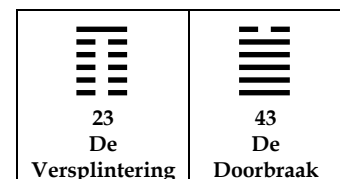
De zesde positie in het hexagram is dikwijls de plaats van de wijze. In de Chinese cultuur is de wijze iemand die het tijdelijke en wereldse gewoel achter zich heeft gelaten; bij deze lijn ga je geen speciale relaties meer aan. Op de eerste positie neemt alles een aanvang, hier op de laatste positie bereikt het zijn uiteindelijke conclusies of resultaat, of ... hij is te ver gegaan. Lang niet alle zesde lijnen zijn gunstig (blijkbaar is niet alles gunstig voor de wijze om mee te maken). De zesde lijn staat zoals gezegd 'buiten de tijd'. Dit kan verschillende dingen betekenen, bv: dat wanneer je daar bent, je nog bezig bent in een proces dat feitelijk al achter de rug is, je bent dus te laat. Of je bent erin doorgeschoten: gehechtheid aan het oude maakt dat je niet op tijd bent meegegaan in een volgend proces. Of je overdrijft, je gaat te ver.

De 6^e lijn duidt nogal eens op verval. En wat die wijze betreft: die houdt zich bij voorkeur bezig met vraagstukken die niet zo gebonden zijn aan een bepaalde periode.

De hexagrammen zijn: **23 - De Versplintering** en **43 - De Doorbraak**.

Bij 23.6 (yang, (niet correct), bovenop vijf yin-lijnen) wordt gezegd: *Hier is het eind van het verval en de corruptie bereikt. Nog niet alles is verwoest; de tijd is rijp voor goede dingen, er zijn nog reserves waar je uit kunt putten.* De vrucht die onaangeroerd ligt heeft het zaad van een wedergeboorte in zich. Deze bovenste lijn zegt: er is hoop, uiteindelijk komt het goed terecht: hij heeft resonantie met de 3^e lijn, en hij wordt gedragen door de 5^e.

Bij 43.6 (yin, (correct), bovenop vijf yang-lijnen) wordt gezegd: *Ogenschijnlijk is het kwaad geheel onder controle. Maar je vergist je lelijk. Geef wel een signaal af ("Roep!") want onderhuids kruipt het kwaad verder. Roei ook die laatste restjes kwaad volledig uit.* Dus: kom vooral in actie, het lijkt 'klaar', maar dat is het helaas nog niet. (Het advies van deze lijn lijkt daarmee op dat van de onderste lijn van 44).

Bij 43.6 (yin, (correct), bovenop vijf yang-lijnen) wordt gezegd: *Ogenschijnlijk is het kwaad geheel onder controle. Maar je vergist je lelijk. Geef wel een signaal af ("Roep!") want onderhuids kruipt het kwaad verder. Roei ook die laatste restjes kwaad volledig uit.* Dus: kom vooral in actie, het lijkt 'klaar', maar dat is het helaas nog niet. (Het advies van deze lijn lijkt daarmee op dat van de onderste lijn van 44).

Om een beetje gevoel te krijgen voor de sfeer van de lijnen kun je eens een aantal onderste lijnen lezen en onderzoeken wat daarin vergelijkbare tendenzen, adviezen of waarschuwingen zijn. Dit kun je ook met een aantal bovenste lijnen doen en met andere lijnen natuurlijk ook.

In een aantal hexagrammen laten de lijnen het hele proces zien.

Lees maar eens 'het verhaal van' de lijnen in de hexagrammen:

1 - Het Scheppende, 17 - Het Navolgen, 33 - De Terugtocht
48 - De Waterput, en 53 - Geleidelijke Ontwikkeling.

De lijnen van hexagram 2 - Het Ontvangende zijn mooie voorbeelden van verschillende manieren waarop je ontvangend, acceptierend, volgend of flexibel kunt zijn.

"Wie leiding neemt verdwaalt, wie volgt vindt leiding."

Een paar voorbeelden over de plaatsen als niveau of positie, en als fase in een proces:

	In het algemeen:
6^e lijn	Hier ligt de tijd van het teken al achter je. Vaak is een waarschuwing voor te ver gaan op zijn plaats. Wat te vol is kan niet duren.
5^e lijn	De lijn van resultaat en succes boeken.
4^e lijn	Alle wegen staan open, de lijn van de vrije keuze. Op hoger niveau, maar 'junior'.
3^e lijn	Hij werkt aan zijn mogelijkheden, ontwikkelt zijn talenten, een lijn van overgang.
2^e lijn	Hij oriënteert zich op wat hij kan in de wereld.
1^e lijn	Het allereerste begin van een ontwikkeling in de tijd.

	Als processtappen:	Voorbeelden:
6^e lijn	Hogere zelf, de onthechte wijze	De wijze, de dwaas, de nar De kluizenaar
5^e lijn	Beslissing, de wil, het leiderschap	Visionair leiderschap
4^e lijn	Adviseren & beleid bepalen	Overzicht, ook buiten
3^e lijn	Overgang en bewustwording	Oog voor eigen doelen Anarchist
2^e lijn	Eenvoudig onafhankelijk handelen	Loyaal middenkader Huismoeder/vader
1^e lijn	Het onmerkbaar begin	Conceptie Spontane impuls

	Maatschapp. positie:	Organisaties:	Politiek & bestuur:
6^e lijn	De Wijze	Raad van Bestuur	Koning / President
5^e lijn	De Koning / De Keizer	Directie	Minister president
4^e lijn	De Minister	Marketing & Verkoop	Minister
3^e lijn	De Landheer	Planning & Kwaliteit	Fractie- / Oppositieleider
2^e lijn	De Stadhouder	Eerste niveau leidinggeven	Hogere ambtenaren
1^e lijn	De Burger, de massa	Uitvoerders primaire proces	Ambtenaren

	In Bestaansniveaus:	Als lichaamsdelen:	Als levenscyclus:
6^e lijn	Essenties	Hoofd & stem	Vergaan, uit de markt
5^e lijn	Waarden & ethiek	Schouders & nek	Toepassing, gebruik, onderhoud
4^e lijn	Normen: hoe hoort het?	Bovenlichaam & hart	Marketing, export, 'acties'
3^e lijn	Ambities: wat wil ik?	Onderlichaam & dijen	Productie en introductie
2^e lijn	Discipline, organisatie	Scheenbeen & kuit	Ontwerp, prototype
1^e lijn	Onderbewuste	Voeten & tenen	Probleem, ideevorming

